

OSVRTI

IN MEMORIAM

Savjet Gazi Husrev—begove biblioteke od svoga osnutka u 1966. godini pretrpio je u svome članskom sastavu tri velika gubitka, smrću dra Behaudina Salihagića, predsjednika Savjeta, dana 20. decembra 1969, dr. Hazima Šabanovića 22. marta 1971. i dra Mustafe Kamarića, koji je sa svojom suprugom Asijom stradao u automobilskoj nesreći 6. novembra 1973. u mjestu Telfs kod Innsbrucka.

O dru Šabanoviću govorili smo u prošlom svesku "Anala", a u ovoj prilici je potrebno da se osvrnemo na ostalu dvojicu naših članova.

Registriraćemo i smrt Ane Stepanović Tveritinove, poznatog sovjetskog turkologa, kao i smrt Prof. Omera Mušića, sarajevskog orijentaliste s obzirom na to da im oboje pripada određeno mjesto u historiji Gazi Husrev—begove biblioteke, prvoj kao redaktoru jednog značajnog kodeksa u kome se nalazi prvi spomen jednog bibliotekara. Gazi Husrev—begove biblioteke iz XVII stoljeća, a drugom kao naučnom radniku koji se koristio u svome radu fondovima Gazi Husrev—begove biblioteke.

Dr BEHAUDIN SALIHAGIĆ potječe iz ugledne fojničke porodice, nadaleko poznate i po musafirhani, u kojoj se kroz generacije besplatno ugošćivali putnici i namjernici. Rođen je u Fojnici 14. novembra 1898. Najprije se školovao u rodnom mjestu, a onda se upisao na realku u Sarajevu. Već u drugom razredu, 1911. godine, morao je uslijed bolesti prekinuti školovanje. Poslije toga, 1917. upisao se u Šeriatsku sudačku školu u Sarajevu, koju je završio 1922. godine. Pravne nauke izučavao je i završio 1927. na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao.

Dr Salihagić zaposlio se 1928. godine prvo na Okružnom sudu u Sarajevu. Poslije položenog pravosudnog ispita postavljen je za sudiju Sreskog suda u Sarajevu. Od 1937. do 1944. držao je predavanja kao honorarni nastavnik na Višoj islamsko—šeriatsko—teološkoj školi u Sarajevu iz više pravnih oblasti: enciklopedije prava, građanskog prava, rimskog prava i pravne historije. Od početka 1945. radio je kao pravni referent u Povjereništvu za pravosuđe ZAVNOBiH-a prvo u Fojnici, zatim Jajcu te napokon u Ministarstvu pravosuđa NRBiH u Sarajevu, gdje je bio na vodećim dužnostima. Jedno vrijeme obavljao je poslove sekretara Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine. U posljed-

njem periodu svoje službeničke karijere, od augusta 1955. nalazio se na položaju šefa biblioteke Pravnog fakulteta u Sarajevu.

Dr Salihagić je bio čovjek čvrsta karaktera, poštenja, energije i principijelnosti, odličan pravnik i erudita, human i odan svojoj zajednici.

Kao predsjednik Savjeta Gazi Husrev-begove biblioteke do u detalje je analizirao njene probleme i nalazio načina za njeno uspješnije djelovanje. Među ostalim formirao je i nacrt prvog statuta Biblioteke.

Dr MUSTAFA KAMARIĆ rođen je u Gračanici 7. aprila 1906. godine. Pravni fakultet završio je u Beogradu, gdje je bio i zaposlen do rata. Njegova je među ostalim zasluga iz toga vremena da je prikupio porazne podatke o zastupljenosti Bosanskih Muslimana na vodećim položajima u staroj Jugoslaviji (objavljeno u listu "Gajret" X/1939, br. 63-66). Za vrijeme rata radio je kao advokat u Gračanici, gdje je od 1943. bio predsjednik ilegalnog Narodno-oslobodilačkog odbora. Od 1948. pa do kraja života predavao je na Pravnom fakultetu u Sarajevu upravno pravo. Držao je predavanja i na drugim pravnim školama iz oblasti upravnih nauka.

Prof. Kamarić se afirmirao i kod nas i u inostranstvu kao uvaženi pravni stručnjak za problem raspodjele i dimenzioniranja nadležnosti normativne funkcije države i odnosa legislative i egzekutive.

Najvažnija su mu djela "Problemi uredbe s naročitim obzirom na široka ovlašćenja" (izdanje Naučnog društva Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1957), pa dalje "Skupštinska kontrola uredaba" (Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, 1954), "Klasifikacija uredaba" (isti Godišnjak, 1955), "Domen zakona i uredbe" (Narodna uprava, Sarajevo 1955), "Načelno zakonodavstvo" (isti časopis, Sarajevo 1956), "Primat egzekutive i široka ovlašćenja" (Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu, 1956), "Razgraničenje područja zakona i uredbe" (isti Godišnjak, 1960), "Upravni postupak" ("Veselin Masleša", Sarajevo 1962), "Savezni zakon" (Institut za uporedno pravo u Beogradu, 1965), "Odnos saveznog i republičkog zakona" (isti Institut, 1966), "Klauzula izvršenja zakona" (Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 1965), "Zaštita prava građana prema radnim organizacijama" (Srpska akademija nauka, Beograd 1967) i dr.

Kao vrlo cijenjeni stručnjak Kamarić je bio mnogo angažiran u mnogim tijelima republičkog i saveznog značaja, gdje je doprinio izgradnji pravnog poretka u našoj zemlji. Bio je aktivan i u Islamskoj vjerskoj zajednici, pa je u posljednje vrijeme bio na položaju predsjednika Vrhovnog sabora Islamske zajednice.

Za njegov uspješan i plodan rad odato mu je priznanje izborom za vanrednog člana Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine i dodjeljivanjem 27. julske nagrade Bosne i Hercegovine.

Kamarić je stekao opći respekt i poštovanje po svome ugledu kao naučenjak i stručnjak, po visokim etičkim kvalitetima kao i po svojoj taktičnosti, principijelnosti i stavovima, koje je znao uvijek obrazloženo i s potrebnim autoritetom braniti i po dubokoj privrženosti svojoj zajednici.

Dr Kamarić je idejni začetnik za obrazovanje Savjeta Gazi Husrev-begove biblioteke. Na sjednicama Savjeta, kojemu je čitavo vrijeme bio član, njegovo mišljenje i sugestije su uvijek nailazili na puno odobravanje i podršku. Njegovi koncepti o Gazi Husrev-begovoj biblioteci bili su vrlo dalekosežni, no nije dočekao da budu i realizirani.

ANA STEPANOVA TVERITINOVA umrla je 19. oktobra 1973. godine. Zadužila nas je posebno priređivanjem izdanja djela bosanskog historičara XVII stoljeća Kodže Muerriha, koje je objavljeno 1961. u dva toma pod naslovom "Husein, Beda'i ul—veka'i"—Husein, poznatiji kao Kodža Muerrih, rodom je Sarajlija, a otac mu je bio bibliotekar Gazi Husrev—begove biblioteke.

Ana Tveritinoва рођена је 14. јула 1910. у Кунцеву, у Московској губернији. Од 1932. године налазила се у Институту за проучавање Истока Академије наука СССР-а.

Osim pripreme izdanja Kodže Muerriha Tveritinoва je objavila radove pod naslovom "Ustanak Kara Jazidžije Deli Hasana u Turskoj" (1946), "Agrarno uređenje Osmanke imperije" (1963), "Knjiga zakona sultana Selima I" (1969) i dr. Bila je član redakcije zbornika "Istočna vrela za historiju naroda Jugoistočne i Centralne Evrope", publikacije koncipirane po planu međunarodne saradnje akademija nauka socijalističkih zemalja Tveritinoва je važila za priznatog sovjetskog turkologa.

Za nas je od posebne važnosti objavljivanje djela Kodže Muerriha, koje obuhvaća preko 1000 stranica velikog formata. Ranije se zapravo znalo samo za prvi dio tog djela koji se nalazio u Carskoj i kraljevskoj dvorskoj biblioteci u Beču. Muerrih ga je završio 1644. a poslije toga živio je još najmanje tri godine kada je završio drugi dio toga djela.

Tveritinoва je istakla za to djelo da je prije svega kronika događaja vojno—političkog značaja, ali sadrži i mnogo činjenica socijalno—ekonomskog karaktera. Ukazala je da je Kodža Husein istupao kao zaštitnik raje, pa je naglašavao neophodnost "skromnog, zakonitog i razumnog upravljanja državom". Tveritinoва je ocijenila Huseinovo djelo kao najpotpuniji prikaz historije Osmanskog carstva u ranijoj historiografiji na turskom jeziku.

Tveritinoва se bavila i teorijskim problemima feudalizma na Istoku.

M. Hj.

PROF. OMER MUŠIĆ

Kada je redakcija prve knjige naših *Analā* već bila zaključena, između nas je nestalo još jednog pregaoca na polju istraživanja književne i kulturne prošlosti Muslimana Bosne i Hercegovine. 10. aprila 1972. godine iznenada je umro hadži hafiz Omer Mušić, viši stručni suradnik Orijentalnog instituta u miru i honorarni predavač arapskog i perzijskog jezika Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Mušić je rođen u Sarajevu 1903. godine. Tu je završio ruždiju, Okružnu medresu i Šeriatsku sudačku školu. Odmah po završetku ove škole i odsluženja vojnog roka, postavljen je 25. I 1926. godine za predmetnog učitelja na Šeriatskoj gimnaziji u Sarajevu, gdje ostaje do 15.XII 1945. godine, kada je ova gimnazija i dokinuta. Godine 1929. položio je pred posebnom komisijom Ulema—medžlisa u Sarajevu ispit za predavača vjersko—orijentalnih predmeta, a 1931. opet pred posebnom komisijom Ministarstva prosvjete u Beogradu ispit za predavača arapskog jezika. Od šk. 1931—32. god. povremeno je honorarno predavao na Gazi—Husrevbegovoj medresi. U vremenu od 15.XH 1945. do 15.III 1951. godine radio je na II muškoj gimnaziji, upravi srednjoškolskih internata i III reonu (Narodni odbor). Od 15.III 1951. pa do odlaska u mirovinu 1965. godine ra-

di u Orijentalnom institutu kao viši stručni suradnik. Od 1957–58. školske godine, pa do smrti predaje honorarno na Filozofskom fakultetu arapski i perzijski jezik.

Bio je istaknut i društveni radnik. Radio je u Muslimanskom dobrotvornom društvu "Merhamet", Muslimanskom društvu "Trezvenost", a od osnivanja Organizacije ilmije "El-Hidaje" 1936., pa do prestanka njena rada 1945. godine biran je redovno u njene odbore. Nekoliko puta je bio I. tajnik, a biran je i u redakcioni odbor istoimenog lista. Ispred "El-Hidaje" je održao i nekoliko predavanja u drugim sarajevskim muslimanskim društvima.

Dolaskom Omera Mušića u Orijentalni institut počinje njegov istraživački rad književnog i kulturnog stvaranja Bosanskih Muslimana na orijentalnim jezicima, arapskom, turskom i perzijskom. Prikupljajući rukopise za Institut i kasnije obrađujući ih, Mušić je sve više ulazio u ovu materiju i već u drugoj knjizi "Priloga ..." objavio svoj prvi veći rad ¹⁾. Međutim u svome radu nije se on ograničavao samo na materijale koje ima Orijentalni institut, nego je obilno koristio i bogate fondove Gazi Husrev-begove biblioteke. Nema gotovo ni jednog njegova rada, a da se ne spominju i materijali ove biblioteke, koje je on konzultirao pri radu. Većinu svojih istraživačkih radova Mušić je objavio u "Prilozima...". Jedan je izišao u "Radovima" Filozofskog fakulteta u Sarajevu, a dva u Glasniku VIS-a. Dva Mušićeva rada su štampana u Istanbulu, a jedan u Teheranu. Kako do danas nije nigdje objavljen popis njegovih radova, to činimo ovom prilikom.

1. Poslanica šejha Muhameda Užičanina beogradskom valiji Muhamed paši. — Prilozi za orijentalnu filologiju (POF) II/1951, str. 185–194.

2. Jedna turska pjesma o Sarajevu iz XVII vijeka. — POF. III–IV/1952–1953, str. 575–588.

3. Minhagu—n—nizam fi dini—l—islam od Muhameda Prozorca — POF. V/1954–1955, str. 181–198.

4. En—nemliyye fi izhari—l—qawaidi—s—sarfiyye we—n—nahwiyye. — POF. VI–VII (1956–1957, str. 39–54).

5. Treća poslanica šejha Muhameda iz Užica. — POF. VIII–IX/1958–1959, str. 193–202.

6. Ibrahim Opijač Mostarac (Ibrahim b. Hadži Ismail el Mostari). POF. X–XI/1960–1961, str. 31–53.

7. Dvije turske pjesme o Sarajevu. — Glasnik Vrhovnog islamskog starješinstva u SFRJ (Glasnik VIS—a), 1962, br. 10–12, str. 362–368.

8. Još dva pisma iz korespondencije užičkog šejha Muhameda. — POF. XII–XIII/1962–1963, str. 249–254.

9. Anonimni pjesnik Sarajlija o stanju u Bosni 1057/1647. godine. — Radovi Filozofskog fakulteta u Sarajevu. I/1963, str. 349–355.

10. Husejn Čatrnja, mostarski pjesnik iz XVII vijeka. — Glasnik VIS—a. (1963, br. 1–2, str. 44–53).

1) Prije ovoga je Mušić, koliko znamo, objavio dva rada: Babiye i Behaije (članak preveden s arapskog, a koji je napisao Muhamed el-Hidr Husejn i objavio u kairskom Nurul-islamu, god. I, br. 5, 1930) i Sjećanje na Hadži Mehmed ef. Handžića. Oba rada su objavljena u listu El-Hidaje, prvi god. I/1936–37, br. 11, str. 173–176, a drugi god. VIII/1944–45, br. 2–3, str. 109–110.

11. Mostar u turskoj pjesmi iz XVII vijeka. POF. XIV–XV/1964–1965, strana 73–100.

12. Merhum Dr Šakir Sikirić. Saray–Bosna Edebiyat Fakultesi Ord. Profesoru. – Islam Medeniyeti (Istanbul). I/1967, br. 2, 18–21.

13. Merhum Abdullah Škaljić. – Islam Medeniyeti. I/1968, br. 9, str. 29–30.

14. Merhum Šaćir Sikirić iranšinas jugoslavi. – Vehid (Teheran). V/1968, br. 55, str. 665–668. (Na perzijski preveo Bećir Đaka).

15. Hadži Mustafa Bošnjak – Muhlisi. – POF. XVIII–XIX/1968–1969, str. 89–119.

Osim ovih radova O. Mušić je prikazao nekoliko izdanja Arapske akademije nauka u Damasku. Tako je prikazao:

1. Glasnik Arapskog naučnog društva, kasnije Arapske akademije nauka (Medžel'letul–medžmeil–ilmijil–arebijji), XXVII/1952, XXVIII/1953, XXIX/1954, XXX/1955, XXXI/1956 i XXXII/1957. – POF. III–IV/1952–53, str. 664–666, V/1954–55, str. 354–356, VI–VII/1956–57, str. 324–326, X–XI/1960–61, str. 316–329, zatim

2. Havlijjatu kjullijjatil abad (Annales de la Faculte de Lettres). Sv. I. Kairo. 1951. – POF. III–IV/1952–53, str. 662–664.

3. Reif Huri: Et–Tarifu fil–edebil–arebijji. Tarih, Nakd. Mun. tehabat. Sv. I. Bejrut, 1952. – POF. V/1954–55, str. 349–350.

Pored ovog rada Mušić je bio na usluzi svakome, ko se na njegov obratio. Kakav je bio u tom pogledu najbolje znaju njegovi bivši učenici, studenti, kolege s kojima je zajedno surađivao kao i svi koji su se na njega obratili za bilo kakvu pomoć ili uslugu.

Ali iznad svega ovoga stoje njegove ljudske vrijednote: iskrenost, dobronamjernost, poštenje i otvorenost, koja su često puta bila na štetu njega samoga.

M. TRALJIĆ